

Tres biblioteques de tema marítim a Barcelona

Rosa Busquets

RESUM: *A Barcelona hi ha tres centres que tenen com a objectiu principal difondre informació relacionada amb el mar des de tres punts de vista diferents. Aquests centres són la Biblioteca de la Facultat de Nàutica, la Biblioteca de l'Institut de Ciències del Mar i la Biblioteca del Museu Marítim de Barcelona. Els organismes als quals pertanyen i els usuaris a qui van adreçats els seus continguts donen a cadascuna d'aquestes biblioteques una personalitat pròpia que les fa diferents entre si.*

INTRODUCCIÓ

Aquest article no és un estudi exhaustiu sobre centres de documentació de tema marítim a Barcelona, sinó que té la finalitat de mostrar els tres centres especialitzats en aquesta matèria més importants tant pel nombre de volums com per la qualitat dels seus fons.¹

BIBLIOTECA DE L'INSTITUT DE CIÈNCIES DEL MAR

L'Institut de Ciències del Mar (ICM), que depèn del CSIC, fou creat el 1951 amb el nom d'Instituto de Investigaciones Pesqueras. Quan l'any 1986, el CSIC reorganitza la seva estructura interna, l'Instituto no tan sols canvia de

Rosa Busquets

Biblioteca del Museu Marítim de Barcelona

Article rebut el març de 1998

1. Hi ha diverses biblioteques que tracten el tema del mar en els seus diferents vessants. Aquestes acostumen a ser d'accés restringit: Reial Club Marítim de Barcelona, Reial Club Nàutic, els diversos clubs nàutics de Catalunya, etc. Tots aquests centres acostumen a tenir una petita biblioteca. El Far, Centre de Treballs marítims també compta amb una biblioteca, així com la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació té documentació d'aquest tema i també els fons locals de les diverses biblioteques públiques del litoral. La Biblioteca P. de Canet de Mar té un fons marítim important —ric en patents de sanitat i altres documents—, la Biblioteca P. Pare Fidel Fita d'Arenys de Mar juntament amb l'arxiu del mateix nom gaudeix d'un important fons marítim.

nom sinó que amplia els seus objectius. De centrar les seves investigacions a l'àmbit de la pesca passa a incorporar l'oceanografia en els seus estudis.

Dins de l'ICM la Biblioteca pertany a la Unitat de Biblioteca i Publicacions.

L'objectiu principal de la Biblioteca és el de cobrir les necessitats informatives i documentals dels investigadors de l'ICM, dels investigadors dels altres instituts del CSIC i de membres d'altres centres de recerca. Ocasionalment rep consultes d'estudiants de secundària i universitaris.

Fons: Posseeix uns 5.000 volums i unes 1.200 publicacions periòdiques, d'entre les quals n'hi ha 488 de vives.

— Tipus de material: llibres, revistes i bases de dades en cd-rom

— Matèries: ciències marines, principalment oceanografia, biologia marina, geologia marina, explotació pesquera, bioecologia i recursos renovables.

La Biblioteca, que pertany a la Xarxa de Biblioteques del CSIC (CIRJ3IC), fou automatitzada amb el sistema de gestió bibliotecària ALEPH² (Automated Library Expandable Program). Els fons estan organitzats seguint una classificació alfanumèrica especial, feta a mida i basada en l'ordre de la CDU. Els catàlegs es poden consultar des de la sala a través dels terminals o connectant-se a la xarxa de les biblioteques del CSIC via Telnet —utilitzant el llenguatge de consulta ALEPH- o usant el llenguatge natural a través d'Internet -on també es pot accedir via Telnet. La pàgina web de l'ICM té, entre d'altres apartats, un de titulat Recursos a la xarxa, on hi ha links a nombroses institucions relacionades amb els temes d'estudi dels membres de l'ICM.¹

2. Sobre la informatització de la xarxa de biblioteques del CSIC vegeu: Agnès l'onsati, "Les biblioteques del CSIC: una xarxa nacional informatitzada", *ítem*, núm. 8 (gen.-juny 1991), p. 31-42; Agnès Ponsati, "La xarxa de biblioteques del CSIC: 10 anys informatitzant", *ítem*, núm. 17 (jul.-des. 1995), p. 16-37.
3. Es pot accedir als sumaris de diverses revistes de biologia, ecologia, zoologia, contaminació, física, matemàtica, geologia, enginyeria, microbiologia. A diverses editorials, a organitzacions i associacions professionals i a organitzacions i centres d'interès per a l'ICM.

Serveis:

- Sala de lectura
- Informació bibliogràfica
- Accés a catàlegs propis i externs
- Consulta de bases de dades
- Servei d'Obtenció de Documents i préstec (per al personal de l'ICM)
- Préstec interbibliotecari
- Reprografia
- Butlletí d'adquisicions de revistes, d'actualització setmanal
- Butlletí d'adquisicions de llibres, d'actualització mensual

Adreça, telèfon i horari:

Passeig Joan de Borbó s/n - 08039 Barcelona

Tel. 93.221.64.50 (6416). Fax 93.221.73.40. E-mail bib@icm.csic.es

<http://www.icm.csic.es/biblio/biblio/index.html>

Horari: de dilluns a divendres de 8 a 20 h

Responsable: Marta Ezpeleta

Biblioteques del mateix àmbit temàtic:

Dins de la Xarxa de Biblioteques del CSIC hi ha altres biblioteques afins a la de l'ICM

Instituto de Ciencias Marinas de Andalucía

Polígono del Río San Pedro s/n - 11510 Puerto Real (Cádiz)

Tel. 956.83.26.12. Fax 956.83.47.01. E-mail Bibmar@cica.es

Institut d'Aqüicultura de Torre de la Sal

12595 Ribera de Cabanes (Castelló)

Tel. 964.31.95.00. Fax 964.31.03.50. E-mail Angeles@iats.csic.es

Centre d'Estudis Avançats

Camí de Santa Barbara, s/n - 17300 Blanes (Girona)

Tel. 972.33.61.01. Fax 972.33.78.06. E-mail Bib_blanes@ceab.es

Instituto de Investigaciones Marinas

Eduardo Cabello, 6 - 36208 Vigo (Pontevedra)

Tel. 986.23.19.30. Fax 986.29.27.62. E-mail Bib_iim@nautilus.iim.csic.es

BIBLIOTECA DE LA FACULTAT DE NÀUTICA

La Biblioteca de la Facultat de Nàutica va néixer en crear-se l'Escola de Nàutica de Barcelona l'any 1769, i fou el primer centre d'ensenyaments nàutics a l'Estat espanyol. Actualment pertany a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). La Biblioteca de la Facultat de Nàutica reflecteix en el seus fons aquests quasi 230 anys d'història. Forma part de la Xarxa de Biblioteques de la Universitat Politècnica de Catalunya, per tant, el seu catàleg informatitzat és dins del catàleg col·lectiu de les Biblioteques de la UPC.

L'objectiu de la Biblioteca és oferir els documents i les informacions necessàries per a portar a terme els estudis i la docència a la Facultat, ja que els seus usuaris principals són els alumnes i el professorat de la Facultat de Nàutica.

Fons: Conté uns 15.000 volums, dels quals 5.000 corresponen al fons antic.

— Tipus de material: llibres, publicacions periòdiques, anuaris, normes IMO, cd-roms, projectes de fi de carrera, vídeos, cartes nàutiques i enuncisats d'exàmens.

— Matèries: els fons són constituïts principalment per documents, la matèria dels quals forma part de les assignatures del Pla d'Estudis de la Facultat (Astronomia Nàutica, Dret Marítim, Enginyeria Naval, Meteorologia, Seguretat Marítima, Navegació Electrònica, etc.). El fons antic aplega llibres i revistes especialitzades des del segle XVII a l'any 1950.

Els catàlegs del fons modern estan informatitzats en VTLS, ja que formen part de la Xarxa de Biblioteques de la UPC. Aquests són accessibles a través dels terminals que hi ha a la sala de lectura de la Biblioteca, a les altres biblioteques de la UPC i a través d'Internet, via Telnet. La Biblioteca té una pàgina web molt interessant on, a més d'informació general sobre la biblioteca i els seus serveis, trobem el llistat de noves adquisicions, una relació de les revistes

vives del seu fons i un apartat molt complet titulat Recursos d'interès nàutic amb molts links⁴, amb la qual cosa es converteix en una web amb infinitat d'informació de tema marítim. És una pàgina que sempre és al dia i que s'ocupa de temes d'actualitat⁵.

El fons antic es troba en procés d'automatització.

A la sala de lectura els llibres són ordenats seguint la CDU i les revistes, alfabèticament, pel títol.

Serveis:

- Informació general i bibliogràfica
- Consulta a sala
- Consulta del catàleg de les Biblioteques de la UPC
- Consulta a bases de dades en cd-rom i Internet
- Servei d'obtenció de documents
- Servei de teledocumentació
- Préstec
- Préstec interbibliotecari
- Servei de fotocòpies
- Sessions de formació a estudiants de nou ingrés
- Sessions de formació per a usuaris avançats
- Noves adquisicions

Adreça, telèfon i horari:

Pla de Palau, 18

08003 Barcelona

Tel. 93.401.79.34

Fax 93.401.79.10

E-mail bib280@bupc.upc.es

<http://escher.upc.es/bib280/inici.htm>

Horari: De dilluns a divendres de 9 a 21 h

Cap de la biblioteca: Carme Urgell

4. Els links estan agrupats pels següents temes: accidents i salvament marítim; astronomia; dret marítim; editors i llibreries especialitzades; escoles científiques, universitats i centres d'investigació; història marítima; medi ambient; meteorologia; organitzacions marítimes; societats de classificació; pesca marítima; ports; serveis hidrogràfics; serveis de referència; nàutica esportiva, etc.
5. Per exemple, al primer trimestre de 1998 trobem una pàgina titulada *EI Titanic a Internet*, amb sis links especialitzats en aquest vaixell.

Biblioteques del mateix àmbit temàtic:

Universidad de Oviedo
Escuela Superior de la Marina Civil
Carretera de Villaviciosa, s/n
33203 Gijón (Asturias)

Facultad de Ciencias Náuticas de la Universidad de Cádiz
Campus Río San Pedro
11510 Puerto Real (Cádiz)

Universidad de la Coruña
E.S. Marina Civil
Paseo de Ronda, 51
15011 La Coruña

Schuyler Otis Bland Library
US Merchant Marine Academy
Kings Point, New York
NY 11024 USA

BIBLIOTECA DEL MUSEU MARÍTIM DE BARCELONA

El Museu Marítim de Barcelona és una institució cultural dedicada a la salvaguarda, estudi i difusió del patrimoni marítim de la cultura mediterrània. La Biblioteca fou inaugurada l'any 1942 com a complement documental dels objectes exposats al Museu.

El fons inicial provenia de l'antiga biblioteca de l'Institut Nàutic de la Mediterrània⁶ (1929-1936), més tard biblioteca del Museu Marítim de Catalunya (1936-1939).

Des de 1993 el museu depèn administrativament del Consorci de les Drassanes de Barcelona, que és integrat per la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i l'Autoritat Portuària de Barcelona. Dins de l'organigrama del Museu la biblioteca pertany al Departament de Recerca.

6. De 1929 a 1936 la biblioteca de l'Escola de Nàutica i la del Museu Marítim foren un sol centre. Quan va esclatar la Guerra Civil el fons es va dividir; una part anà a parar a les Drassanes i l'altra part es va quedar a l'Escola de Nàutica.

La biblioteca té com a finalitat emmagatzemar, processar i difondre la informació referent a diversos aspectes de la cultura marítima. Els seus usuaris més comuns són investigadors de les múltiples manifestacions d'àmbit marítim, estudiants, afeccionats a activitats vinculades amb el món marítim i el personal del Museu.

Fons: Disposa d'uns 15.000 volums i 168 títols de revista.

Tipus de material: llibres, publicacions periòdiques i cartes hidrogràfiques dels segles XVIII al XX. Té una secció de reserva amb llibres especialitzats en el tema, dels segles XVII, XVIII i XIX⁷.

Matèries: la Biblioteca del Museu Marítim és un centre especialitzat en temes marítims, comprèn gairebé tots els temes relacionats amb la mar, el seu entorn, les activitats que genera i la relació històrica entre els homes i la mar —dret marítim, marina de guerra i mercant, navegació, ports, construcció naval, modelisme, esports aquàtics, pesca, arqueologia subaquàtica, viatges i exploracions, pirateria, cartografia— i, pel caràcter de la institució, també posseeix llibres sobre museologia i restauració.

Actualment, la biblioteca es troba en procés d'automatització amb el programa de gestió Micro-VTLs; la majoria de cerques s'han de fer, encara, en els catàlegs manuals. Els llibres són ordenats seguint la CDU i les revistes, alfabèticament, pel títol.

7. Cal destacar que el Museu, dins del Departament de Recerca, té un Arxiu Fotogràfic i un Arxiu Documental que l'usuari de la Biblioteca pot consultar; això amplia els tipus de suports materials on trobar informació.

Serveis:

- Informació general i bibliogràfica a la sala. També es responen consultes formulades pels usuaris per telèfon o per escrit sobre qualsevol tema marítim."
- Inclou, en alguns casos, l'elaboració de bibliografies a partir dels fons de la biblioteca.
- Consulta del fons a la sala de lectura.
- Consulta d'altres catàlegs a través d'Internet.
- Llistats de noves adquisicions.
- Llistats bibliogràfics sobre temes diversos (ports, drassanes, salvament marítim, naufragis, barques tradicionals, exvots, etc.).
- Servei de Reprografia (fotocòpies i reproducció de fotos de l'Arxiu fotogràfic).

Adreça, telèfon i horari:

Av. Drassanes, s/n - 08001 Barcelona

Tel. 93.301.18.71. Fax 93.318.78.76

Horari: Dilluns, dimecres, dijous i divendres de 10 a 14 h

Dimarts de 14 a 19.30 h

Responsable: Rosa Busquets

Biblioteques del mateix àmbit temàtic:

Biblioteca del Museo Naval de Madrid

Montalbán, 2

28014 Madrid

Tel. 91.379.50.52

The Caird Library and Manuscripts Collection

National Maritime Museum⁹

Greenwich

SE10 9NF London

<http://www.nmm.ac.uk/rsc/scripts.html>

8. La biblioteca com a centre d'informació del Museu rep força consultes de la resta de l'Estat i de l'estranger.
9. És el millor museu marítim del món i això es reflecteix també en la seva biblioteca. Els seus fons són accessibles a través d'Internet.

Australian National Maritime Museum
Research Library
GPO Box 5131
NSW 2001 Sydney
Australia
<http://www.anmm.gov.au/libhome.htm>

Merseyside Maritime Museum
Albert Dock
Pier Head, Liverpool L3 4AA

The Mariner's Museum
1 Museum Drive
Newport News, Virginia 23606-3798
<http://www.mariner.org/mariner/librarchives.html>

CONCLUSIONS

Fins aquí el repàs a tres centres especialitzats en el mar. Les tres biblioteques tenen o un passat comú —la BMM neix de l'Institut Nàutic de la Mediterrània, del qual formava part l'Escola de Nàutica— o una relació estreta —h FN col·labora en projectes del Departament de Recursos Renovables de l'ICM.

En llegir l'article es pot veure que la Biblioteca del Museu Marítim posseeix un fons de qualitat, però necessitaria integrar-se als canals actuals d'informació, com els altres dos centres. És per això que és tan important pertànyer a una xarxa, on la recuperació de la informació és global i els recursos són més profitosos. Les noves tecnologies permeten afrontar aquest repte de dues maneres diferents, bé integrant-se a una xarxa de biblioteques com ara la formada pel Consorci de les Biblioteques Universitàries i la Biblioteca de Catalunya o donant accés als registres de la biblioteca a través d'Internet —h xarxa de xarxes— mitjançant una pàgina web.

En resum, podríem afirmar que si volem informació científica sobre biologia marina i oceanografia hem de dirigir-nos a la Biblioteca de l'ICM, si el que cerquem és informació tècnica sobre navegació i enginyeria naval, ens hem de dirigir a la Facultat de Nàutica i si busquem informació històrica del món de la navegació, hem d'anar a les Drassanes.

BIBLIOGRAFIA

Facultat de Nàutica de Barcelona. *Guia docent 97-98*. Barcelona: UPC, 1997.

García Domingo, Enric. "El Museu Naval de l'Institut Nàutic de la Mediterrània". *Drassana*, núm. 6 (1996), p. 4-11.

Great Maritime Museums of the World. New York: Balsam Press, 1991.

"Institut de ciències del Mar de Barcelona". *Tecno 2000*, núm. 7 (març 1988), p. 37-43.

Vallribera, Marta. "Institut de Ciències del mar: viatge a les profunditats". *Tecno 2000*, vol. 80, (1997), p. 72-74.

AGRAÏMENTS

Carme Urgell i Charo Piera de la Biblioteca de la Facultat de Nàutica. Marta Ezpeleta de la Biblioteca de l'ICM